

НИСКОПРАГОВИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ УСЛУГИ ЗА ИНТЕГРАЦИЯ И ВКЛЮЧВАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО

Милена Илиева

Катедра „Социални дейности”, Медицински факултет, Тракийски университет, Град
Стара Загора 6000, ул. „Армейска” № 11, България
soc.dein@abv.bg

ABSTRACT

The article introduces the concept of education service to attract and develop skills of the Roma community in postindustrial society.

Key words: Roma, education, Roma kids, Community center, education services, Polular Opinion Leader

Формирането на представи за обществена среда при ромските деца и ученици не е обикновен процес, защото е свързан с елементи от резервираност, предубеденост, консерватизъм, които от най-ранна възраст се насаждат в семействата на децата. Чрез нископраговите образователни услуги в общността се работи за адекватно включване на децата в ранна детска възраст и техните родители с оглед максимална социална вградимост. Използването на интерактивни методи при съвместна работа обезпечават системното натрупване на представи за природната и обществена среда, обогатяват социално-нравствения опит, и се създават по-благоприятни условия за успешна социализация, и образователна интеграция в детската градина.

Всяка година от образователната система отпадат деца, повечето от които са от ромски етнически произход. Малко са опитите за директна промяна на образователните нагласи в общността от неправителствените организации, а от училищните институции са недостатъчни.

Пробирането на нов модел на работа POL метод /Polular Opinion Leader/, чрез който в образователни групи с разработена методика да се промотират положителни образователни модели и да се мултиплицира наученото вътре в общността в приятелски, семеен кръг доказва своята ефективност в маргинализирани общности и е лесно приложим във всяка затворена общност.

Образователните услуги за директна индивидуална и груповата работа с родители подкрепя ромските родители в пътя на взимане на адекватни решения за децата им, научават ги как да се грижат не само за физическите нужди на децата си, но и за вниманието, обичта, родителстването.

Обща цел на нископраговите образователни услуги е да се понижи риска от отпадане от училище (и последствията от него) и повишаване капацитета на деца в ранна детска възраст, родители и неформални лидери от общността за включване в образователните процеси.

Специфични цели, които нископраговите образователни услуги си поставят са следните:

- Реализиране на ранни интервенции за повишаване капацитета на деца и семейства по отношение на включеността в учебния процес чрез обучение в базисни социални умения;
- Превенция на отпадането и създаване на условия за равен старт и включване на децата от ромски етнически произход в учебния процес в предучилищен етап;
- Подпомагане на процеса на интеграция и задържане на ромските деца и ученици в училище (менторство);

- Промяна на обществените нагласи в ромската общност чрез създаване на нова, лесно приложима при работа с общности методика за сензитивиране на необходимостта от качествено образование и професионална реализация.

Основните подходи при реализирането на нископраговите услуги включват:

- Подход „отдолу-нагоре” - организиране на ресурсите въз основа на очакванията, идеите, проектите и инициативите на местните ромски общности; изпълнява се от роми за роми, което създава предпоставки за изграждането на ролеви модели.

- Иновативен подход. Иновацията при изработването се дефинира от:

- ✓ възможността за развитие на конкретни ресурси, които са неизследвани, пренебрегвани или подценявани, като например промяна на нагласите в общността чрез неформални лидери- роми по POL метода;

- ✓ разпространяване на информация за постиженията на други места;

- ✓ създаване на модели, приложими и другаде;

- ✓ предлагат нови решения за слабостите и проблемите на образованието или са свързани със създаването на нови проекти и програми за образователна интеграция.

- Работа в мрежа - обмяна на резултати, практики, опит и ноу-хау.

- Комплексен, системен и многосекторен подход- включва като пълноправни участници основните фактори на образователната система, а именно родител-дете-учител- общност.

Парадигмата на нископраговите образователни услуги в общността е изградена върху 3 основни компонента, които целят комплексност и завършеност на предлаганите услуги.

Компонент 1 работи по посока на създаване на възможности за равен старт на деца от общността за превенция на отпадането от училище и по-добра социална интеграция. Професионалисти от мултиетнически екип работят в малки групи с деца и родители. Използването на интерактивни методи (с родители и деца) при съвместната работа обезпечва системното натрупване на представи за природната и обществена среда, обогатява социално-нравствения опит, създава по-благоприятни условия за успешна социализация и образователна интеграция в детската градина.

Компонент 2. Промяна на образователните нагласи на лидери от общността. Това е нов модел, който не е прилаган и пробиран и е иновативен по своята същност. Целта на този компонент е да се ограничи ранното отпадане от училище и да се заговори директно в махалите за позитивиране на образованието и професионалната реализация. POL моделът се основава на идеята, че нови поведенчески модели могат да бъдат наложени, ако достатъчно популярни хора, чието мнение се цени от другите, са видени, че активно подкрепят новото поведение и свързаните с него нагласи.

Интервенцията се базира върху т.нар. „теория на социалната дифузия”. При нея се идентифицират лидери на мнение от самата общност, обучават се в умения как да говорят с другите за новото поведение и след това се подкрепят при провеждането на тези разговори в ежедневието.

POL е модел, който идентифицира и обучава естествените лидери. Определени хора във всяка общност са личности, които са много популярни сред своите кръгове от приятели и познати. Те често са хора, с които другите говорят най-често и са най-много харесвани. Около 15% от всяка популация са POL. Наричаме ги *лидери на мнение*, защото мнение и вярвания определят възгледите на другите, поведението и нормите на общността. POL интервенцията е силно въздействаща, защото посланията идват от членове на самата общност; от хора, които са познавани лично и са харесвани от техните приятели.

Важен елемент от образователните лидерски групи е обучението в доброволчество. Лидерите имат серия от задачи, които да изпълнят. С всяка сесия се отработват успехите и трудностите им при популяризиране на образованието като ценност. Поддържащия панел от сесии има за задача да подкрепя лидерите в ежедневието, тъй като очакванията са РОЛ лидерите да бъдат новия модел на подражание. Това е финансово ефективна методика, лесна за мултиплициране във всяка общност.

Компонент 3 – работата с родителите има за цел да подкрепя (менторство) ромските родители в пътя на взимане на адекватни решения за децата им. Родителите получават цялостен комплекс от социално-психологическо консултиране, насочено към грижа както за физиологическите потребности на децата (в зависимост от възрастовите особености) така и за емоционално-психологическите такива. Осъществяването на различните дейности са насочени към активно включване на родителската общност в процеса на интеграция с цел мотивиране за повишаване образователния статус и бъдещата професионална реализация на техните деца. Компонентът обхваща родители, настойници или членове на разширеното семейство, които полагат пряка грижа за детето (баби, дядовци, лели и др.). Разработват се теми, които се водят от общностните работници, а се фасилитират от социалния работник. Стимулират се родителите да говорят с децата си и да полагат усилия за разбирането на детството и личността.

Ромските семейства се сблъскват с проблемите, пораждани от процеса на съединяване на културните ценности, които трябва да вдъхновяват и да поддържат техния начин на живот и функционалните ценности, които трябва да направят възможно адаптирането към средата. Съвременната позиция спрямо училището е преди всичко функционална позиция, която не е свързана, както в повечето от окръжаващите общества, с училището като място за усвояване на различни социални и културни умения и навици.

Детето, бидейки в клас, си дава сметка за огромното разстояние, което разделя училищното възпитание от неговото семейно възпитание, както по форма, така и по съдържание. Училищният език не е майчиният език, понякога дори не е и езика, на който се говори с обкръжението. Училищните игри се различават от етническите игри, които развиват навици, различни от възприеманите в училището. Чрез нископраговите образователни услуги детето ще може да покаже своите умения, качества и семейни ценности, които няма да бъдат омаловажени и пречупени от училището. Детето няма да придобие впечатлението, че преживява една нелегитимна култура, няма да се чувства изолирано и блокирано. По този начин съвсем естествено ще се гарантира устойчивост на продължаващото интегрирано обучение в първи клас. Приемането на етническата култура в училище, нейното присъствие в очите на не-ромските деца е полезна за борбата против предрасъдците и дискриминацията.

Активната работа с родителите от смесен етнически произход допринася за активизиране на гражданската позиция и родителска ангажираност в процеса на обучение и възпитание на децата им. Реалната мултикултурна среда и нейното практическо опознаване ще подобри процеса на приемане и интеграция. Дейностите с децата в предучилищна възраст акцентирайки на това, че училището не е остаряла и консервативна система, а място, където детето среща модерния и атрактивен свят, изграждат фундаментални познания и успешна адаптация и социализация в начална степен.

Литература:

1. Илиева, М «Съвременни образователни тенденции и предизвикателства в предучилищното образование и ранната детска възраст на ромските деца в България», II Есенен научно-образователен форум «Съвременни предизвикателства пред учителската професия», СУ «Св. Кл. Охридски»- ДИУУ, 24-25 ноември 2012г.

2. Илиева, М. «Образователни тенденции и предизвикателства в предучилищното образование и ранната детска възраст на ромските деца в България», сб. «Съвременност и традиции в предучилищното образование», ЧСОУ «Делфините», април 2012г., стр. 47-51
3. Илиева, М. «Ефективни подходи за насърчаване на ранното детско образование в ромски общности», сб. «Образователни стратегии, иновации и модели», Тракийски университет – ДИПКУ, гр. Стара Загора, 2011г., XII Национален педагогически форум с международно участие», ISBN 978-954-691-069-1
4. Стойков, А. Нерешени проблеми на приобщаващото образование при децата-роми в България. Сборник научни статии от международна научно-практическа конференция на Асоциация на професорите от славянските страни, септември 2012г., Китен
5. Стойков, А. «Развитие на уменията за съвместно договаряне и планиране на действията при речевото общуване на 5-6 годишните деца», Сборник доклади от IV Национална конференция по предучилищно образование, Стара Загора, 2011г., стр. 62
6. Шошева, В., Бенкова, Кр., Динчийска Ст., „Умения за социална работа”, (помагало за социален тренинг), Стара Загора, 2008г.